

**University of
Zurich**^{UZH}

**Zurich Open Repository and
Archive**

University of Zurich
University Library
Strickhofstrasse 39
CH-8057 Zurich
www.zora.uzh.ch

Year: 2020

Raquintar e tadlar istorgias rinforza nossa immunitad

Valär, Rico Franc

Posted at the Zurich Open Repository and Archive, University of Zurich

ZORA URL: <https://doi.org/10.5167/uzh-188629>

Newspaper Article

Published Version

Originally published at:

Valär, Rico Franc. Raquintar e tadlar istorgias rinforza nossa immunitad. In: La Quotidiana, 17 April 2020, 16.

■ COLUMNA

Raquintar e tadlar istorgias rinforza nossa immunitad

DA RICO VALÄR*

Da blers artitgels ch’ins legia quests dis m’ha impressiunà particularmain ina intervista da la NZZ cun il romanist e filosof Robert Harrison da l’Universitad da Stanford en California. El menziunescha «Il Decamerone» da l’umanist Giovanni Boccaccio che raquinta da la pesta dal 1348 e da set dunnas e trais umens che sa retiran sin la champagna per sa raquintar en diesch dis tschient novellas – e per sa salvar uschia da l’epidemia. Par-tend dal «Decamerone» renda Harrison plausibel che raquintar istorgias rinforza nossa immunitad en temps da crisas sanitaras e socialas.

Questa idea ma plascha e ma para da far senn. Raquintar per survivor, raquintar per prender enta mauns l’agen destin, raquintar per surventscher la tema – quai ha fatg er gia Scheherezade en «Las milli ed ina notgs». Cun prati-tgar l’art da raquintar istor-gias dain nus ina furma ed ina significaziun a l’esser umans, a l’interacziun so-ciala, al passar da las gene-raziuns. Che quai sajan le-gendas da sontgs, ditgas da-vart noss vitgs e gauds, las paraulas transmessas per

generaziuns e notadas da Gian Bundi u Caspar De-curtins – ellas ans situe-schan sco umans en lieu e temp ed ans raquintan da noss origins, da noss ba-segns, da nossas liberaziuns – per quant fantasticas ch’ellas sajan.

Cun raquintar istorgias – er schabetgs da la fa-miglia, anecdotes or da nossa vita, regurdientschas, siemis – stgaffin nus nossas identitads, ans colliain nus cun noss conumans, cun noss perdavants u descen-dents. Quai ans dat stabili-tad psichica e fisica. Nus daventain – sco che Harri-son mussa – er acturs ed auturs da noss destin, sur-vegnin il sentiment d’avair nossa vita en ils agens mauns, d’avair controlla e responsabladad.

Damai n’esi nagin mi-racul che gist en quest temp da crisa vegnan

empustads e legids tants cudeschs, emprestads e streamads tants films e tan-tas serias, cumpartids e li-keads tants clips e tantas fotografias en las medias socialas, telechargiadas tan-tas operas, visitads virtual-main tants museums d’art. L’essenza da tut quests arts, da tut questa producziun culturala èn istorgias. E nus avain basegn d’istorgias, el-las ans dattan segirtad, orientaziun e – pertge betg – er distracziun en temps burascus.

Da consumar e tadlar istorgias è la meglra scola per lura raquintar er sezs activamain istorgias – tenor Robert Harrison in pass essenzial. Tut ils uf-fants che fan dissegns e ra-quintan tge ch’els han dis-segnà, tut quellas e quels che scrivan diaris, scrivan istorgias, prelegian cu-deschs, raquintan ed in-ventan paraulas – ellas ed els rinforzan lur sistems d’immunitad. Quai n’è na-gina garanzia per betg tschiffar il virus, ma segir in bun med per superar te-mas concretas e diffusas e cun quai per affruntar e di-gerir noss atgna istorgia in-dividuala e sociala cun il corona.

* Rico Valär da Zuoz è professer per litteratura e cultura rumantscha a l’Universitad da Turitg.

FOTO OBSERVATORI ASTRONOMIC LÜ, S. BERCHTEN

Fitg lontan, però pli manaivel davent da Lü

■ (fmr/dat) Cun esser situà sin 1920 m s.m. è la fracziun da Lü pli manaivla al tschiel che ble-ras autras vischnancas grischu-nas. Ma il «Nivel dad Orion» è

tuttina brav lontan, numnada-main 1350 onns da glisch! La fotografia da quest nivel stellar è vegnida fatga dacurt tar bunas relaziuns per amatur da l’astro-

nomia en l’observatori da Lü. Quest’emna ha la FMR pres-chentà trais fotografias fatgas en quel observatori astronomic en Val Müstair.

■ NOVITADS RTR.CH

59 milliuns per ils ospitals grischuns

En connex cun la crisa da corona ston ils ospitals actualmain des-ister da far controllas, operaziuns, tractaments e terapias medicinalas berg urgents. Quai ha chaschunà ch’ils dumbers da cas en ils ospitals èn crudads ensemen cumplet-tamain. Per consequenza mancan als ospitals las entradas ed empri-mas stretgas da liquiditad sa mus-san gia. La regenza ha perquai concludì da sustegnair finanzial-main ils ospitals e da garantir uschia il provediment medicinal per la populaziun. Concret vegn il chantun a prestar quest onn min-tga dus mais pajaments proviso-rics. Tut en tut quinta la regenza cun custs supplementars da maxi-mum 59 milliuns per il chantun e 5,5 milliuns per las vischnancas. D’ina vart surpiglia il chantun uschia ils custs ch’ils ospitals han gi cun sa preparar per la crisa da corona, per exempel cun organi-sar material da protecziun, sche quels custs na vegnan betg cuvrids dad autra vart. Da l’autra vart surpiglia el er las perditas d’entra-da en il sector staziunar ed ambu-lant che na vegnan betg cuvridas autramain.

Bleras plazzas libras per emprendists

Anc na para la crisa da corona betg da tutgar il martgà da plazzas d’emprendissadi. Tenor l’Uffizi chantunal per la furmaziun pro-fessionala èn actualmain radund 1000 plazzas d’emprendissadi avertas en il Grischun. En l’entira Svizra èn var 24 500 plazzas anc libras. Er sche la situaziun actua-la lubeschia il mument strusch da far fufragnadis na quinta l’uffizi betg cun problems pli gronds. La gronda part dals giuvenils vegnia a chattar, sco ils ultims onns er, ina piazza d’emprendissadi fin l’avust. La gronda part da las plaz-zas – en Grischun èn quai circa 600 – vegnia occupada normal-main tranter il mars ed il fanadur. Il chantun appelle-scha dentant tut las interpresas dad er quest onn scolar tuttina blers empren-dists. Las interpresas dovrian vi-navant persunas dal fatg.

Il postin porta era paun frestg en tschertas regions.

MAD

Posta porta er il paun

Il dumber d’empustaziuns da l’uschenumnada «Posta da paun» ord pasternarias localas è l’avrigl gia sis giadas pli aut. Gia il mars eran las empustaziuns da paun gia quatter giadas pli au-tas ch’il favrer. La Posta na publi-tgescha dentant naginas cifras da

svieuta. Cun il servetsch d’abuna-ment pon persunas empustar ina u pliras giadas l’emna paun dal pasterner local. Ils postins portan lura il paun tenor lur tur ordinari e deponan quel en la chascha da brevs. Quai ha la Posta Svizra communitgà ier.

CARICATURA L. FLEPP

Prender risguard
sin lecturs potenzials ei fuigia
della confruntaziun cun sesez.

Ursicin G.G. Derungs en la Litteratura 1988

■ L'AURA

Pauc u nagut bletsch

Situaziun generala: La zona da pressiuin auta vegn in zic pli flai-vla e porta aria chauda ed umida.

Oz: Malgrà bauns da nivels èsi per gronda part sulegliv. Sur ils culms datti nivels da cumu-lus, en las Prealps poi dar uradis. La temperatura en l’Engiadin’Auta è enturn 15, en las autras parts enfin 24 grads.

Prognosa: La fin d’emna èsi par-zialmain sulegliv. Mintgamai il suentermezdi poi dar curts ura-dis, la temperatura è enturn 22–24 grads. L’emna proxima arriva ina ferma bisa ed i vegn pli frestg.

